

2020 – DOSARELE PATRIMONIULUI (L):

Legea supremă a siguranței publice! - Ce înseamnă să „scrii” ...?

- dărnicie ca mijloc de consolidare a puterii, sau economie ...? - Tâlcuiala?

2020
Anul omagial
al
pastoratului
părinților
și copiilor

legea supremă a siguranței publice!
Salus publica suprema lex!
Dosarele
patrimoniului (L)

Ce înseamnă să „scrii” pe vremea aceea?
dărnicia ca mijloc de consolidare a puterii
Prietenul cel dintâi
avuția și bogăția omului
al doilea prieten
muierea și feciorii lui
al treilea prieten
credința, dragostea, nădejdea, milostenia, dreptatea, iubirea ...
temnițele sunt ... zăvorâte și ... pline de clienți, în timp ce bisericile sunt ... descuiate și totuși sunt goale?

1469
1527
Niccolo Machiavelli
interesul colectiv... sau interesul personal?

Învățăturile
1459
1521
Neagoe Basarab, doamna Despina cu copii

Tâlcuiala:

În lucrarea „Creștinismul în Sibiu. Ghid al confesiunilor și al lăcașurilor de cult”, editată de Marc van Wijnkoop Lüthi și Paul Bruslanowski (în 2002), dedicată „celor doi magiștri, Mircea Păcurariu din Sibiu și Rudolf Dellsperger din Berna”, se prezintă semnificația descoperirii patrimoniului local: «... de regulă, într-un oraș există mai multe biserici decât sunt descrise în ghiduri, (...); în al doilea rând, lăcașurile de cult oferă cea mai bună imagine asupra comunităților de credincioși existente într-un oraș. Gama largă a acestor clădiri se întinde de la ... catedrale impunătoare până la modeste șoproane, de la venerabile monumente până la spații de experimentare postmoderniste, de la centre cu capacitate copleșitoare până la mici colțuri de rugăciune pentru două sau trei persoane adunate în numele Lui. Iar deosebiriile dintre clădirile bisericilor ne ajută să înțelegem mai bine deosebirile dintre modurile de interpretare a credinței de către cei care folosesc aceste clădiri».

Cunoașteți „repartizarea în timp și spațiu a celor 58 de lăcașuri de cult”, în 2002?: «aproape 30% se mai află în așa-numitul centru vechi al Sibiului, iar 43% dintre construcții au fost ridicate în ultimii 12 ani, din cei 800 de ani de istorie arhitectonică bisericească ai așezării». Aici, am aflat informații privind Sibiul, în sec. al XVI-lea: «Viața culturală a cunoscut o dezvoltare deosebită, negustorii și studenții fiind cei care au menținut contactele culturale cu spațiul german. Astfel au

pătruns în Sibiu ediții germane ale Bibliei, iar primele scrieri luterane au ajuns la Sibiu în anul 1519, după târgul de la Lipsca. (...) Într-o scrisoare a primatului Ungariei din 1524, se deplângea faptul că a aderat la noile învățături chiar și o parte din clerul sibian. Autoritățile orașului și-au păstrat la început vechea credință catolică. Dar în anul 1543, sub conducerea primarului Peter Haller și a preotului Matthias Ramser (care a purtat corespondență cu Martin Luther), orașul a aderat în totalitate la Reformă». Cunoșteau sibienii evului mediu lucrarea „**Principele**” lui Machiavelli, sau „**Învățăturile lui Neagoie Basarab ...**”?

Momentul apariției celor două opere este cunoscut, ambele fiind publicate și promovate după stingerea din viață a autorilor. Istoricul Nicolae Iorga răspundea la întrebarea «**Ce înseamnă să „scrii” pe vremea aceea?** Înseamnă să lucrezi în colaborație cu un altul. Împăratul Constantin Porfirogenetul a „scris” cutare carte cu privire la administrația Imperiului Bizantin? Desigur nu a scris-o cu mâna lui; a avut înaintea lui izvoare și a fost cineva care a redactat supt auspiciile lui. Și Neagoie a avut desigur un astfel de ajutor, dar sunt fără îndoială și părți dictate de dânsul. De altfel știri că astfel de dictări se puteau face la noi în acea vreme le avem și prin scrisorile lui Petru Șchiopul – foarte interesante. (...) Sensul cuvântului „**autor**” este cu totul altul pentru aceea vreme și cu totul altul pentru timpul nostru». Prin lucrarea „**Principele**”, precursorul patriotismului italian a generat - timp de cinci secole - o dezbatere majoră, toți cercetătorii operei lui, putând alege între două interpretări majore: „**machiavelismul**” – privit ca **amoralitate politică** – și **teoria rațiunii de stat** („**Salus publica suprema lex**”), în care **interesul colectiv domină interesul personal**. Din practica politică a vremii trebuie reținute judecățile acestuia despre „**dărnicie și economie**” și modul în care un monarh absolut folosește „**dărnicia ca mijloc de consolidare a puterii, reușind să-și atragă aristocrația feudală prin sinecuri, pensii și daruri**”: «**Machiavelli pune această dilemă**: sau ești darnic cu măsură și în cazul acesta nimeni nu observă dărnicia ta și ești cunoscut drept econom, sau ești darnic peste măsură, în așa fel încât atragi atenția oamenilor, și în cazul acesta ajungi să fii urât de popor pentru că îl silești să-ți plătească biruri prea mari». Concluzia la care ajunge marele filozof italian are logică: «... **este mai înțelept să-ți păstrezi reputația de om zgârcit**, care îți creează o faimă proastă dar lipsită de ură, decât să vrei să-ți câștigi faima de om darnic și pentru aceasta s-o dobândești pe aceea de om lacom și jefuitor, ceea ce va însemna pentru tine atât dezonoarea cât și ura oamenilor».

Neagoie Basarab oferă în „**Învățăături ...**” o lecție despre „**Cum să cade domnilor să șază la masă și cum vor mânca și vor bea**”: «... nu cumva să așezi pe lângă tine oameni fără minte și desfrânați. Că zice prorocul: „**Cu cei aleși, ales vei fi, și cu cel îndărătnic te vei îndărătnici**”. De aceea și eu, fiul meu, după cuvântul prorocului, îți mărturisesc: dacă vei fi cu cei aleși, în fiecare zi și ceas, te vei folosi de sfatul cel bun și de învățăturile cele bune; iar dacă vei fi cu cei fără minte și desfrânați, și tu vei fi împreună cu dânșii fără minte și desfrânat. (...) De aceea îți zic, fiule, dacă așezi gloata la masă și dacă vor veni unii cei mai iubiți ai tăi în slujbă, să nu cumva să muți pe altul de la masă mai jos și să-l pui pe el mai sus, ci cei care sunt la masa ta cu tine (...) să se îndulcească pe lângă tine, așa cum i-ai așezat. (...) Căci și Sfânta Scriptură mărturisește, zicând: „**Sunt unii care mai mult mulțumesc și se bucură de cuvinte bune**”, decât alții de mâncare și de băutură. Pentru că omul înțelept, cu cât îi vei adăuga vorbe bune, cu atât mai mult se va folosi și va mulțumi, și cu cât

vei adăuga mai multă mâncare și băutură, mai rea răutate i se va aprinde în trup. Așa și tu, fiul meu, dacă vei folosi slugile tale cu cuvinte dulci,... întotdeauna vei dobândi mare folos. (...) Ascultă pe Domnul zicând: „Luați seama, să nu se îngreueze inimile voastre de mâncare și de băutură!” Și iarăși prin prorocul său zice: „Treziiți-vă, băutorilor de vin la beție, și tânguți-vă că se ia din mijlocul vostru veselia și bucuria! Bine este a sta departe de vinul cel mult, căci scris este: „**În lemnele cele multe se face foc mare și în mâncările cele multe se ațâță desfrâul; precum untdelemnul ațâță flacăra, așa și vinul ridică patima desfrâului**”».

Relatând întâmplarea omului care avea trei prieteni, realizând - numai într-un impas - care dintre ei este cu adevărat prieten, Neagoe Basarab interpretează „**Tâlcuiala**”: «**Prietenul cel dintâi** iaste **avuția și bogăția omului**, aurul și argintul lui, pentru care de multe ori cade omul în griji și nevoi și pate multe greutăți, iar când vine ceasul apoi al morții, nimic dintr-acestea nu ia cu dânsul, fără niște obiale și alt ceva puținel de-i sunt de îngropare. Iar **al doilea prieten** iaste **muiarea și feciorii lui și frații și rudeniile lui**, către carea deacă să apropie omul, deacii anevoe să dăzlipește și să desparte, și pentru dânsii își urăște trupul și sufletul. Iar deacă să apropie moartea, nici o folosință n-are de dânsii, făr' numai cât îl petrec pân' la mormântu. Deacii iar să întorcu fieștecare pre la casele lor și să grijăscu de ale lor trebi și lucruri. Iar **al treilea prieten**, **carele nu-l băga în seamă**, nici îl socotea, nici îl cinstea cum să cade, iaste **credința, dragostea, nădejdea, milostenia, dreptatea, iubirea de oameni, curăția, ruga și alte bunătăți multe**, carea, deacă murim noi, iale să urcă mai nainte și mergu la Dumnezeu de-l roagă pentru noi și dau seama cătră vameșii cei groaznici și înfricoșați și luptă pentru noi.

Acestea sunt prietenul cel bun și înțeleptu, care pentru puține bine ce am făcut nu uită ci ni-l plătește mai cu asupră....».

Credem că este necesară și oportună o „**Întrebare**”, a preotului Iosif Trifa (*600 istorioare religioase*, 2002): «**CUM SE FACE** – se întreba odată un om cuminte – **că temnițele sunt totdeauna zăvorâte și încuiate și totuși sunt pline de clienți, în vreme ce bisericile sunt întotdeauna descuiate și totuși sunt goale?**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-dosarele-patrimoniului-l-legea-suprema-a-sigurantei-publice-ce-inseamna-sa-scrii--darnicie-ca-miljloc-de-consolidare-a-puterii-sau-economie--talcuiala-151565.html>

În: Tribuna, 03 aprilie 2020